

4. KONU: TÜRK DÜNYASINDA BÜTÜNLEŞME

"Türk Dünyası Coğrafyası" ders kitabının ikinci ünitesinde yer alan **4. Konu: Türk Dünyasında Bütünleşme** bölümünün özeti:

1. Bütünleşmenin Temeli ve Amacı

Türk devletleri arasındaki yakınlaşmanın temelini, halkların yüzyıllara dayanan **ortak dil, tarih ve kültürü** oluşturur.

Bu entegrasyonun temel amacı; ekonomi, ulaşım, dijitalleşme, kültür ve bilim gibi hayati alanlarda çok yönlü iş birliğini geliştirmek ve derinleştirmektir.

2. Kurumsallaşma Süreci: Türk Keneşi'nden TDT'ye

- **Nahçıvan Anlaşması (2009):** Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye tarafından imzalanarak **Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi)** kurulmuştur.
- **Genişleme:** 2018'de Macaristan gözlemci, 2019'da Özbekistan tam üye olmuş; 2021'de ise Türkmenistan gözlemci statüsünde katılmıştır.
- **Türk Devletleri Teşkilatı (TDT):** 12 Kasım 2021 İstanbul Zirvesi'nde Konsey, ismini **Türk Devletleri Teşkilatı** olarak değiştirmiş ve küresel çapta tanınan bir uluslararası örgüte dönüşmüştür. Teşkilatın genel sekreterliği **İstanbul**'dadır.

3. Ekonomik ve Stratejik Projeler (Modern İpek Yolu)

Bütünleşme süreci, tarihî İpek Yolu'nu canlandırma çabalarıyla stratejik bir boyut kazanmıştır. Bu kapsamda öne çıkan dev projeler şunlardır:

- **Enerji ve Ulaşım Hatları:** Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, TANAP, Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu ve Hazar üzerinden geçen **Orta Koridor**.
- **Lojistik Güç:** Kazakistan'daki **Aktau Limanı** ve Azerbaycan'ın 2020 yılındaki **Karabağ Zaferi**, kardeş ülkeleri birbirine bağlayan taşımacılık hatlarının geliştirilmesinde yeni imkânlar sunmuştur.

4. Türk Dünyasına Hizmet Eden Uluslararası Kuruluşlar

Bütünleşme süreci, TDT ile eş güdümlü çalışan şu kurumlarla desteklenmektedir:

- **TÜRKSOY (Ankara):** Türk halklarının gönül birlikteliğini güçlendirmek ve kültürlerini dünyaya tanıtmak için çalışır.
- **TürkPA (Bakü):** Türk dili konuşan ülkelerin parlamenter birliğidir; siyasi ve ekonomik ilişkileri geliştirir.
- **Uluslararası Türk Akademisi (Astana):** Türk tarihi, dili ve edebiyatı alanında ortak bilimsel araştırmaları koordine eder.
- **Türk Kültür ve Mirası Vakfı (Bakü):** Türk kültür mirasını projeler yoluyla korur ve araştırır.

5. Genel Sonuç

Türk dünyası, Avrasya'nın kalbinde işgal ettiği merkezî konumla dünya ekonomisinde ve topluluğunda her geçen gün daha önemli bir yer edinmektedir. Ülkelerin coğrafi olarak birbirinden uzak olması, gelişen teknoloji ve ulaşım ağlarıyla artık bir zayıflık değil, Türk dünyasını **yüksek karasal düzeye çıkararak bir güce** dönüşmüştür.

Bir Kuşak bir yol projesi neleri kapsar?

"Bir Kuşak Bir Yol" projesi, tarihî Büyük İpek Yolu'nu modern imkânlarla yeniden canlandırmayı hedefleyen ve Türk dünyası üzerinden geçen stratejik bir ulaştırma ve enerji koridorunu kapsamaktadır. Bu proje kapsamında öne çıkan temel hatlar ve projeler şunlardır:

- **Ulaşım ve Lojistik Hatları:**
 - **Batı Avrupa-Batı Çin Otoyolu:** Kazakistan topraklarından geçen devasa bir karayolu projesidir.
 - **Bakü-Tiflis-Kars (BTK) Demir Yolu:** Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye'yi birbirine bağlayan, "Demir İpek Yolu" olarak da adlandırılan stratejik bir hattır.
 - **Hazar Geçişli Orta Koridor:** Hazar Denizi üzerinden Kazakistan ve Azerbaycan'ı birbirine bağlayan, Aktau Uluslararası Limanı'nın da kritik rol oynadığı taşımacılık güzergâhıdır.
 - **Diğer Demir Yolu Projeleri:** Kazakistan-Türkmenistan-İran hattı ile inşası planlanan Çin-Kırgızistan-Özbekistan-Türkmenistan-Azerbaycan hattı bu ağın parçalarıdır.
- **Enerji Nakil Hatları (Enerji İpek Yolu):**
 - **Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı.**
 - **TANAP ve TAP:** Anadolu üzerinden geçen (TANAP) ve Adriyatik üzerinden Avrupa'ya ulaşan (TAP) doğalgaz hatları.
 - **Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) Gaz Boru Hattı.**

Projenin temel amacı, Türk devletlerinin coğrafi konumlarını ve jeoekonomik olanaklarını kullanarak Avrupa ile Asya arasında kesintisiz bir ticaret köprüsü oluşturmaktır. Ayrıca bu entegrasyon süreci, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) üyesi ülkeler arasındaki ekonomik iş birliğini derinleştirmeyi ve bu ülkelerin dünya ekonomisindeki yerini sağlamlaştırmayı hedefler.

2-Türksoy'un temel görevleri nedir?

TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı), Türk dünyasında kültürel bütünleşmeyi sağlamak amacıyla önemli görevler üstlenmektedir. Teşkilatın temel görevleri şunlardır:

- **Türk halklarının gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek.**
- **Ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak** ve kalıcılığını sağlamak.
- **Türk kültürünü tüm dünyaya tanıtmak** için uluslararası düzeyde faaliyetler yürütmek.
- Üye ülkeler arasında **kültür ve sanat alanında iş birliğini geliştirmek.**
- TDT (Türk Devletleri Teşkilatı) ile eş güdümlü çalışarak "Türk Dünyası" kavramının uluslararası toplumca kabul edilmesine katkı sağlamak.

12 Temmuz 1993'te Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye Kültür Bakanları tarafından imzalanan anlaşmayla kurulan bu teşkilatın genel merkezi **Ankara**'da bulunmaktadır.

3-Türk dünyasının birçok bakımda kalkınmasını gelişmesini ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesini kültür birliği ve enerji alanındaki gelişmeleri destekleyen başlıca kuruluşlar nelerdir?

Türk dünyasının kalkınmasını, ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesini, kültürel birliğini ve stratejik alanlardaki iş birliğini destekleyen başlıca kuruluşlar şunlardır:

1. Türk Devletleri Teşkilatı (TDT)

Eski adıyla Türk Konseyi (Türk Keneşi) olan bu teşkilat, Türk dünyasındaki bütünleşmenin çatı kuruluşudur. **Ekonomi, ulaşım, dijitalleşme, ticaret ve bilim** gibi hayati alanlarda çok yönlü iş

birliğini derinleştirmeyi hedefler. 2021 yılında uluslararası bir örgüte dönüşen TDT, Türk devletlerinin dünya ekonomisindeki yerini sağlamlaştırmak için stratejik projeler yürütmektedir.

2. TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı)

Türk halklarının **gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek** amacıyla kurulan ilk iş birliği teşkilatıdır. Ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve Türk kültürünü tüm dünyaya tanıtmak için uluslararası düzeyde sanatsal ve kültürel faaliyetler yürütür.

3. TürkPA (Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi)

Türk dili konuşan ülkelerin parlamenter birliğidir. Parlamentolar arası ilişkileri geliştirmeyi, **siyasi görüşleri yakınlaştırmayı ve ekonomik ilişkileri genişletmeyi** amaçlar. Özellikle hukuki altyapının uyumlaştırılması ve ortak projelerin hayata geçirilmesi için çalışır.

4. Uluslararası Türk Akademisi

Türk dünyasının ortak değerlerini bilimsel yöntemlerle araştırmak amacıyla kurulmuştur. **Dil, edebiyat, kültür ve tarih** alanlarında ortak bilimsel araştırmaları koordine eder ve kadim Türk medeniyetinin insanlığa katkısını belgelerle ortaya koyar.

5. Türk Kültür ve Mirası Vakfı

Türk kültür mirasını korumak, araştırmak ve tanıtmak amacıyla projeler yürüten bir kuruluştur. Somut ve somut olmayan **kültürel mirasın korunması** için finansman sağlar ve bu mirasın gelecek nesillere ulaştırılmasını hedefler.

Enerji ve Ekonomi Alanındaki Gelişmeler

Bu kuruluşların yanı sıra, Türk dünyasının ekonomik ve enerji alanındaki güçlenmesini destekleyen dev projeler de entegrasyonun temel taşlarını oluşturmaktadır:

- **Enerji Koridorları:** Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, TANAP ve TAP gibi hatlar, Türk devletlerini küresel enerji piyasasının merkezine taşıtmaktadır.
- **Ulaşım Ağları:** Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu ve Hazar üzerinden geçen "Orta Koridor", tarihî İpek Yolu'nu modern imkânlarla canlandırarak bölgenin lojistik gücünü artırmaktadır.

Bu kuruluşlar ve projeler sayesinde Türk dünyası, Avrasya'nın kalbinde stratejik bir güç merkezi haline gelmekte ve üye ülkelerin kalkınması için yeni olanaklar sağlamaktadır.